

Keel kui kutseoskus

Andres Ellamaa

Arstide liidu äsja toimunud eetika-konverentsil mõtiskleti keele ja keeleoskuse üle. Keeleoskus on arsti kutseoskus, milleta ei saa anda kvaliteetset arstiabi. Me peame seisma emakeele eluõiguse eest igapäeva arstipraktikas ning möödunud on siin lubamatud.

Miks selline teema? Ikka seepärast, et patsiendid on sageli pahased, et arstide-õdedega ei saa piisavat sõnalist kontakti. On tähelepanuväärne, et patsiendikaitsjad ei ole seda probleemi seni märganud. Ega arstilgi meeldiv ole, kui peab pursima võõrkeelt, mida ta tegelikult ei valda. Meie paljurahvuselises riigis kerkib muidugi kindlasti küsimus: kes ja kelle keelt peab oskama? Millist keelt hakkame rääkima võimalike pagulastega, kellest enamik näib tulevat araabia maadest? Miks peab eestlane, kes elab oma riigis, omandama siin arstiga suhtlemiseks mingi teise keele, kui seda on tema emakeel ja riigikeel?

Keeleoskus ja -oskamatus on tegelikult probleem ka arstide-õdede omavahelise suhtluse kontekstis. Muidugi võib ju kasutada žestikulationi, nagu mõnes haiglate vastuvõtuosakondade elu kirjeldavates filmides näidatakse. Kahepoolne täielik üksteisest arusaamine on aga kvaliteetse ravitöö olulisim alus. Inimesed suhtlevad üldiselt sõna vahendusel, eks!

Hea küll, kuid meil on ju e-riik ja e-tervishoid. Me oleme end lausa maailma juhtivaks riigiks ses valdkonnas kiidelnud. Kuidas saab aga umbkeelne hakkama eestikeelse e-haiguslooga, kui isegi ladina

tähestik võib osutada üle jõu käivaks probleemiks? Pool- ja umbkeelsete tohtrite kogukond jääb paratamatult kogu Eesti arstiabiorganisatsioonist väljapoole.

Keelemehed osutasid, et kahetsusväärset on Tervishoiuamet tõlgendanud nii Eesti seadusi kui ka ELi õigusakte üpris plastiliselt ning Eestisse võetakse arstina tööle päris umbkeelseid. Peaasi, et tulija lubab tööle asudes hakata ka eesti keelt õppima. Kas mingi õping ka toimub ja milliste tulemustega, ei kontrolli keegi. Ometi ei tohiks arst, kel puudub üks arstitööks hädavajalik oskus, kuidagi jõuda arstide registrisse. Meenutan, et arstilt nõutakse riigikeele oskust kõrgtasemel. Nagu selgus, on Keeleinspeksioonil voli vaid kontrollida meedikute keeleoskust ja teha nende tööandjale ettekirjutusi. Samas unustatakse, et palju arste on iseenda tööandjad. Keelemehed osutasid veel ühele päriselt läbitunnetamata probleemile – Eestis on juba tegutsemas suur hulk arste ja õdesid, kelle keeleoskus pole piisav ameti pidamiseks. Häbelikumad püüavad seda oskamatus patsiendi eest igati varjata. Nii juhtubki, et n-õ poolkeelne perearst ei saa patsiendist aru ja kirjutabki ninatilku vanaprouale, keda piinab haudumus lahkliha piirkonnas. Kus te olete, patsiendikaitsjad?

Üht asja keelemehed õnneks ei teagi. Kõrgesti haritud tohtrite igapäevaelus toimub halastamatu võitlus õigekirja ja õigekeeleaga. Vabandades ajapuudusega, ilmub meie saatekirjadesse ja konsultatsiooniotsustesse tekst, millest nii mõnigi kord on võimatu midagi

mõistlikku välja lugeda. Heal juhul on kirjutaja, õigemini trükkija, suutnud jäädvustada õige hulga tähti igasse sõnasse, mis sest, et need on vales järjekorras. Selliste vigadega kirjutades ei peaks algkooli teisest klassist kaugemale jõudmagi! On tekkinud ka teine kirjutamisviis – kirjavahemärkideta, suurte tähtedeta, alguse ja lõputa lause-tega. Paneme sinna juurde veel žargooni, mida kasutades paljud nooremad arstid vist püüavad näidata oma üleolekut arstitöö raskustest. „Metakas“ peaks siis vist olema metastaas ja „prednikas“ prednisoloon.

Ei tea keelemehed sedagi, et meedikud armastavad akronüüme. On kirurge, kes suudavad kirjutada terve haigusloo ja operatsiooni-kirjelduse, kasutades vaid mõnd sidesõna ja hulga akronüüme. Tõsi, meil on olemas isegi meditsiinis kasutatavate lühendite ja akronüümide kogumik. Ees ootab tulevik lugeda ravidokumente sõnastiku vahendusel. Meie järglastel võib olla päris tõsiseid probleeme meie kirjapandust arusaamisel, kui seda vaja peaks minema.

Mida siis teha? Nii kaua, kui meile on antud eestlastena elada Eestimaal, peame seisma ka emakeele eluõiguse eest igapäeva arstipraktikas. Lubamatu on teha mööndusi nagu „selles linnas on vaid 7% eesti keelt kõnelevaid“ või „kõik mu patsiendid on muulased“.

Arsti keeleoskuse kontroll ja seaduste tõlgendamine ei saa olla ühe ametniku suva. Kui vaja, tuleb reegleid täpsustada, kuid ikka meie põhiseaduse vaimus.